

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2014» атты
IX халықаралық ғылыми конференциясы

IX Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2014»

The IX International Scientific Conference for
students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION-2014»

2014 жыл 11 сәуір
11 апреля 2014 года
April 11, 2014

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2014»
атты IX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
IX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2014»**

**PROCEEDINGS
of the IX International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2014»**

2014 жыл 11 сәуір

Астана

УДК 001(063)
ББК 72
Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2014» атты студенттер мен жас ғалымдардың IX Халықаралық ғылыми конференциясы = IX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2014» = The IX International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2014».
– Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2014. – 5831 стр.
(қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-610-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001(063)
ББК 72

ISBN 978-9965-31-610-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университеті, 2014

Телгозиева Замира Жолдасовна*zama_z@mail.ru*Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Халықаралық қатынастар» мамандығының 2-курс
магистранты, Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – Г.М.Кәкенова, т.ғ.д. профессор

Қазіргі таңда Кореяның бөліну трагедиясы жаңа кезеңге өтті. Бейбіт қатар өмір сүру мен экономикалық ынтымақтастықтың басталуына негіз болған «Күн жылуы» саясатының онжылдығынан кейін, Солтүстік және Оңтүстік Корея бүгінгі таңда екі жақты келіссөздерден толығымен бас тартып, әскери тайталасқа көшті. Себебі, Сеулдегі билік басына 2008 жылы консерваторлар келген соң, Корей Республикасы мен АҚШ арасында әлсіреп кеткен әскери байланыстар қайтадан нығая бастады. Дәл осы уақытта, ҚХДР-да экономикалық проблемалардың ұлғаюы мен халықаралық оқшаулану оны Қытай Халық Республикасымен тығыз ынтымақтастықтың жолдарын іздеуге мәжбүр етті. Нәтижесінде, бұл аймақ қырғи қабақ соғыс кезіндегідей тағы да дәстүрлі стратегиялық блоктарға бөлінді.

Демаркациялық аумақтағы атыс-шабыстар және дау-дамайлы сулардағы теңіз соғыстары – мұның барлығы сол баяғы Корей соғысының жалғасы болып табылады. 1953 жылғы бітімгершілік туралы келісімді екі жақта үнемі бұзып келеді, ал бейбіт келісімге Қытай мен АҚШ-тың қатысуынсыз қол қою пайда бермейді. Осылайша, Солтүстік және Оңтүстік Корея Пекин мен Вашингтон өзара келісімге келмейінше, жарты ғасыр бұрынғы ғаламдық дау-жанжалдың тұтқындары болып қала береді. Аймақтағы жаңа әскери-стратегиялық архитектура Кореяның бейтарап және ядросыз мәртебесін қарастыруы қажет. Тек Корей түбегінен шетел әскерлерін әкеткенде ғана және ҚХДР мен Корей Республикасының халықаралық әскери блоктарға қатысуы тоқтағанда ғана екі Корей елінде диалог пен ынтымақтастықты жаңартуға шын мәнінде мүмкіндік пайда болады [1,25 б].

Дәл 60 жыл бұрын Кореяны біріктіруге ұмтылыс жасалған болатын. Оған 1945 жылы одақтастары – КСРО мен АҚШ-тың атсалысуымен бөлініп кеткен екі ел де дайындалды. Алғашқы кезде Пхеньян мен Сеулдің отанын біріктіру үміті тікелей әскери күшті пайдалануға (өзінің немесе одақтастарының әскери күшімен) негізделді. 1950 жылы маусымда соғысты Солтүстік бастады, алайда, Оңтүстік БҰҰ әскери күшінің көмегімен жойқын контр-соққы берді. Егер Қытай араласпағанда, онда Корея 1951 жылы қаңтарда Оңтүстіктің билігінің астында бірігетін еді. Корей халқының 4 миллион адамының өмірін жалмаған осы қайғылы оқиғадан кейін, ешбір тараптың бұдан былай елді біріктіру үшін әскери күшті қолдануға дәті бармайды [2].

Екі Корей мемлекетінің бейбіт түрде бірігуі мүмкін бе? – деген сұрақ туындайды. Бүгінгі күні ол бірқатар себептерге байланысты мүмкін емес, бұл – ең алдымен Пхеньян мен Сеул басшыларының билікті бәсекелесімен бөліскісі келмейтіндігінде. Сонымен қатар, осы аумақтағы көршілері де екі Кореяның біріне тікелей ықпалынан айырылудан қорқады. АҚШ пен Жапония Оңтүстік пен Солтүстіктің біріккенін қаламайды, себебі олардың экономикалық және стратегиялық мүдделері бұзылады. Сол себепті Қытай Халық Республикасы мен Ресей Федерациясы ҚХДР-ның біріккен Кореяның тұтас болғанын қаламайды. Екі тараптың өзара келісімге келуі жақында бола қоймас...

Корейліктердің өзіне бейбіт түрде бірігу қажет пе? Оңтүстікке (қазіргі консерваторлар билігі тұсында) және сондай-ақ Солтүстікке (Ким әулетінің бесінші ұрпағы билігіндегі) тек өздерінің шарттары бойынша бірігу қажет. Бұл дегеніміз – қарсыласының толық жеңілуі немесе биліктен өз еркімен бас тартуы дегенді білдіреді. Алайда, бұл үнемі бұлай болған жоқ. 1998-2008 жылдар аралығында Оңтүстік Кореяда жүргізілген Солтүстікке қатысты «Күн жылу саясаты» екі Кореяның бейбіт қатар өмір сүруін және олардың тығыз экономикалық және мәдени ынтымақтастығын, татуласуын және өзара байланысын

білдіреді. Бірақ сол кездің өзінде екі елдің федерацияға немесе конфедерацияға бейбіт түрде бірігуі мүмкін болмады, себебі екі режим де болашақта федералдық немесе конфедеративті парламентте билікті бөліскілері келмеді [3]. Оңтүстікте тұрғындар мен біріккен парламенттегі депутаттар Солтүстікке қарағанда екі есе көп, осыған орай Солтүстік те өзінің депутаттар санының көп болғанын талап етеді. Дегенмен, бейбіт түрде біріге отырып, Солтүстіктің капиталистік елге айналуы және экономикасының нарыққа біртіндеп трансформациялануы мүмкін бе? Бірақ Солтүстіктің капиталистік елге біртіндеп немесе аса үлкен секіріспен трансформациялануы КХДР мемлекеттік құрылысының негіздерін жоймай мүмкін болмайды. Мұның басты себебі, либералдық-саяси жүйенің элементтерінен тұратын нарықтық экономика бірқатар маңызды бостандықтарға (қозғалу, жүріп-тұру, сөз, сот жүйесі және таңдау) жол ашады, ал КХДР қазіргі кезде экономикасы апатты жағдайда болғандықтан, өз азаматтарына бұл бостандықтардың ешқайсысын бере алмайды. Өйткені, бұл түбекте сонымен қатар бай және ерікті Оңтүстік Корея өмір сүруде. Солтүстіктегілер осы бостандықтардың аз ғана үлесін алған жағдайда, олар өздерінің ұзақ уақыт бойы алданып өмір сүргендерін түсінеді. КХДР-да саяси режим өз азаматтарының көзінің алдында тез арада легитимділігін жоғалтады (КСРО-дағы Қайта құру барысындағыдай). КХДР бай мемлекет те бола алмайды, себебі Солтүстікке бұрынғыдай ешкім көмектеспейді, ал өздерін тек нарықтық-либералдық даму жолын таңдағанда ғана қиындықтан шығара алады. КХДР-дағы Қытай үлгісіндегі реформалар да (мазмұны бойынша мемлекеттік капитализм) осы себептерге байланысты жүзеге аспауда. Шетелдік инвесторларға қозғалыс еркіндігі, сөз бен сот бостандығы қажет. Қазіргі кезде Солтүстік Корея қандай инвестиция болса да, осы бостандықтардың барлығына кепілдік бере алмайды. КХДР мен Корей Республикасында ұрпақтардың ауысу процесі бірітіндеп екі Кореяның бір-бірімен барынша жайбарақат қатынастар жасауына алып келеді. Ескі реніштер мен екі қоғамның идеологиялық үйлеспеушілігі екінші жоспарға кетеді (1998-2008жж орын алғандай). 30-40 жылдан кейін КХДР өзінің экономикалық жағдайын капитализмсіз-ақ жақсарту алуы мүмкін [3,31-376]. Халық материалдық тұрғыда жақсы тұра бастайды және Оңтүстік Кореядағы өмір сүру деңгейі мен бостандықтар сияқты маңызды бостандықтарға қол жеткізеді. Бірақ, ол уақытта солтүстіктегі және оңтүстіктегі корейлер әртүрлі болып, олар бір мемлекеттің ішінде өмір сүре алмайтын жағдайға жетеді.

Мысалы, Тайваньдағы Қытай Республикасы материкті Қытаймен бірігуге ұмтылмайды, себебі, ҚХР саяси-этикалық тұрғыда әлдеқайда алға дамып кеткен [4]. Сонымен қатар, «сараң және қорқақ» оңтүстіктегілер «дөрекі және агрессивті» солтүстіктегілермен бірігуді қаламайды. Екі Кореяның жолдары осылайша, аймақта бейбіт қатар өмір сүруге кепілдік бере отырып, ұзақ уақытқа екі жаққа айырылады. Бұл сценарий бәлеқор көрші елдердің де көңілінен шығады, себебі олар өздерінің ықпалы жүретін мемлекеттердің аяқ астынан қорғанысқа немесе экономикалық көмекке мұқтаждығын жоғалтады деп қорықпайды.

Басқаша айтқанда, осыдан 60 жыл бұрын Кореяны әскери күшті қолданып, біріктірудің сәтсіздікке ұшырауы елдердің бейбіт түрде бірігуіне де тосқауыл қойды. Елдің солтүстігінде айтарлықтай өзгерістер болмайынша, екі Корей мемлекеті өзара ешқашан келісімге келмейді. Ол үшін ұзақ жылдар қажет, КХДР-ның материалдық және саяси өмірі Корей Республикасындағы жетістіктер мен бостандықтар деңгейіне жетуі тиіс. Солай болғанда ғана, бір ұлт саналып келген адамдардың осы уақытқа дейін әртүрлі екендігіне көздері жетеді. Кореяның бейбіт түрде бірігуі тағы да белгісіз уақытқа кейінге қалдырылды.

Қорытындылай келе, Корея түбегінің бірігуі мүмкін емес. Бұл тым үлкен және шығынды іс. Тіпті экономикасы мықты Оңтүстік Корея үшін де бұл шешім тиімсіз болып қалады. Сонымен қатар, екі Кореяның бірігуіне бірнеше фактор себеп бола алады: егер Қытайда демократиялық революция болып, режим құлаған күнде, Солтүстік Корея өзінің ең маңызды қолдаушысынан айырылады немесе елдің ішкі мәселелеріне байланысты солтүстіктік режим ыдыраған жағдайда, күшпен біріктіруге болады. Алайда бұл үлкен апат болады. Әрине, Корея Республикасы үшін бұл тиімді, мүмкін 20-30 жылдан кейін Оңтүстік

және Солтүстік Кореяның бірігуі мүмкін. Алайда, жағдайдың бұлай дамуы бұл аймаққа қажет емес. Егер, болашақта екі Корея біріккен күнде, Оңтүстік және Солтүстіктің саяси экономикалық алшақтығы өте үлкен, сондықтан Оңтүстіктің жастары Солтүстіктің жастарын отандастары ретінде мойындамайды. Ал экономикалық деңгейі Батыс пен Шығыс Германияның жағдайымен салыстырғанда бірнеше есеге артық болып келді. Яғни, бұл дегеніміз екі Корея біріккен күнде экономикалық проблемалардан бастап әлеуметтік-саяси ірі проблемаларға алып келетінін білдіреді. Бұған қоса, Солтүстік Кореяның халқыда өз жағдайын өзгертуді қаламайды, өйткені, Оңтүстік Кореяның халқы Солтүстіктен келген қашқындарға екінші санаттағы адамдарға қарағандай қарайды.

Қолданылған дереккөздер тізімі

1. Стьюк У. Кореяская война / У. Стьюк; Пер. с англ. Ю. Яблокова. — М: ООО «Издательство АСТ», 2002. — 732 с. .
2. <http://www.phenyan.ru/history/problema-obedineniya-korei>-Проблема объединения Кореи. Межкорейский диалог.
3. <http://3wwar.ru/severnaya-i-yuzhnaya-korei-prichinyi-konflikta>- Северная и Южная Кореи: причины конфликта
4. http://www.mofa.go.kr/search/search_eng.jsp?searchData=North%20Korea - Корея Республикасы СІМ-нің ресми сайты
5. By Jeonghahn Kim «The search for south Korea's new security and economic policy in northeast Asia for the post-cold war era» //Major in Public Administration Graduate School of International Studies Yonsei University, August 1998, p.31-37.

УДК 327(5-191.2)

ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІ АРАСЫНДАҒЫ ШЕКАРА ҚАУІПСІЗДІГІ

Умаров Ерлан Сүйіндікұлы

u-erlan@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Халықаралық қатынастар» мамандығының магистранты,
Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – Ә.Тұрынтаева

Орталық Азия – Азияның ішкі аумағында орналасқан табиғат аймағы. Оның батысы мен солтүстік-батысында ТМД елдері (Қазақстан, Қырғызстан, Өзбекстан, Тәжікстан, Түрікменстан), солтүстігінде Моңғолия, Қытайдың солтүстік-батыс бөлігі орналасқан. Оңтүстік-батысы мен оңтүстігін Ауғанстан, Пәкстан, Үндістанның солтүстік бөліктері, орталығы мен шығысын Қытай алып жатыр. Аумағы 6 млн. км². Аймақтағы ахуал аса күрделі. Орта Азия мемлекеттері аймақтық жауапкершілікті сезіне отырып, өзара шекаралық бірлестікті нығайтуға тиіс. Әрине, бұл қазіргі жағдайда мүмкін болмай тұр. Алғышарттар жоқ. Бірақ түбінде бұл мәселені түбегейлі шешпесек, болашақта мемлекетаралық ашық қақтығыстар туылуы мүмкін. Сондықтан Орта Азия елдерінің шекаралық ынтымақтасығын күшейту кезек күттірмейтін мәселе. Өйткені, Орталық Азия елдерінің ресми биліктері де бір-бірімен әмпей-жәмпей болып отырған жоқ. Орталық Азия елдері арасында шекара қауіпсіздігі маңызды мәселе болып табылады. Кеңес Одағынан мұра боп қалған шекара келіспеушіліктері Орталық Азия елдері арасында қақтығысқа айналуы мүмкін. Орталық Азия елдерінің шекаралас аудандарында туындайтын басқа да проблемаларға, шекара ынтымақтастығы реформаларына төніп отырған трансұлттық қауіп-қатерлер көп.

Орталық Азиядағы шекара мәселелері ғасырлық тарихқа ие. Кеңес Одағы билей бастаған соң классикалық «бөлшектеп басқар» әдісімен 1920 жылдары кездейсоқ жаңа шекаралар сызылады. Аталмыш шекаралар белгіленген кезде, кезкелген бір этникалық